

Praasniekat ja kihut – juhlat samaa kantaa

Rautulaisille ja heidän jälkeläisilleen ovat käsitteet praasniekka ja kihut tuttuja. Kaikille ei kuitenkaan liene selvää, mistä nämä juhlat juontavat juurensa, miten ne ovat ajan saatossa muuttuneet ja onko niillä jotain tekemistä toistensa kanssa. Seuraavassa yritän vastata näihin kysymyksiin. Kirjoituksen tiedot perustuvat suurimmalta osin v. 1981 julkaistun kirjasarjaan Karjala, kust. Arvi A. Karisto.

Ortodoksien praasniekat

Kaikissa kulttuureissa ihminen on yhteisiä juhlia viettämällä halunnut nousta arjen yläpuolelle. Ne rytmittävät elämäntähtäyksiä ja antavat omalta osaltaan elämälle mielekkyyttä. Niiden merkitys myös vanhoina aikoina oli suuri, koska nykyaikaisia keinoja yhteydenpitoon, tiedonvälitykseen ja juhlien järjestämiseen ei ollut.

Kristillisellä kaudella olivat praasniekat (lainasana venäjän kielestä prasdnik = juhlapäivä) ortodoksisen kyläyhteisön määräämisiä paikallisjuhlia ja niillä oli uskonnollinen ja kirkollinen leima. Lähes jokaisessa suuremmissa kylässä oli oma kyläkirkkonsa tai tsasounansa ja suojelepyhimyksensä. Praasniekka pidettiin pyhimyksen syntymä- tai kuolinpäivänä tai molempina.

Praasniekkana sukulaiset ja kestiystävät naapurikylistä tulivat vieraisille. Praasniekat olivat myös sukujuhla, joissa muisteltiin vainajia, päätettiin avioliitoista ja muista sukua koskevista asioista ja toimitettiin kyläuhreja yhteisaterioineen. Mitä muuta tehtiin, ei ole todistettavissa, mutta olettaa sopii, että kaikenlaista vapaamuotoista kanssakäymistä oli nykytermiä lainaten.

Praasniekat toimivat vastavuoroisuuden periaatteella. Kukin talo kestiti omat sukulaisensa, jotka olivat kesti-isäntinä taas omissa juhlissaan. Vastavuoroisuus ja pyhimysten määrä nostivat praasniekkojen lukumäärän suureksi. Erään tiedon mukaan ortodoksisella karjalaisalueella vietettiin vuosittain noin 800 praasniekkaa. Tämä selittyy sillä, että samaan aikaan saattoi olla meneillään useitakin praasniekkoja yhden pitäjän alueella.

Praasniekkakulttuuri oli voimallisempaa Laatokan pohjoispuolella kuin Kannaksella, jossa myös ortodokseja oli vähemmän.

Hengen ja ruumiin ravintoa

Pitkämatkaisimmat vieraat saapuivat jo edellisenä iltana. Päätapahtuma oli jumalanpalvelus kirkossa tai tsasounassa, jonka jälkeen oli yhteinen ateria ja niiden jälkeen puolilta päivin praasniekkajuhlat.

Varsinkin Laatokan ja Vienan Karjalassa sekä Inkerissä oli tapana uhrata päsä tai härkä, mihin saattoi liittyä eläimen veren valuttaminen tsasounan portaille tms. Uhrieläimen lihat syötiin tilaisuudessa. Sisälmykset heitettiin jokeen, jottei se vaatisi hukkumisuhreja. Siis selvästi uskontojen (tässä kristinusko ja muinaisuskonto) sekoitusta eli synkretismiä.

Vanhemmalle väelle ateria oli praasniekkojen kokokohta. Ruokien valmistus oli aloitettu hyvissä ajoin. Kestitalossa syötiin kauan ja vankasti, miehet ottivat ruokaryyppyjä ja ateriainnin päälle istuttiin tuntikausia teetä juoden. Vaihdettiin kuulumisia ja keskusteltiin arkisista ongelmista ja niiden ratkaisuista. Niihin liittyi myös sosiaaliverkostollinen puoli.

Myös naimakauppojen hierontaa

Praasniekat olivat tärkeitä tilaisuuksia niille vanhemmille, joiden tuli ajatella tyttäriensä ja poikiensa tulevaisuutta. Ne olivat oiva tilaisuus naimakauppojen hierontaan ja kosimisiin. Sitä ennen tapahtui puoliso kandidaattien katselmusmenot erilaisten piiritanssien ja ryhmäesiintymisien, mutta myös lähisukulaisten neuvottelujen muodossa.

Nuorten praasniekkakisat pidettiin ulkona ja keskuspaikkana saattoi olla vaikka joen yli kulkeva silta.

”Läpi väkirikkaan praasniekkapaikan kulkee ns. pitkä poara eli nuorison edestakaisin kulkeva joukko (pitkä kisa). Ensin kävelevät neitokset käsikädessä parittain herättäen huomiota vaatteillansa, joissa on mitä helakan kirjavimpia värejä. Prihat, pojat, katselevat ensin hetken niin kuin kainostellen neitojen kulua, mutta huomattuaan miellyttävän neitosen liittyivät hekin vuorostaan tyttöihin ja niin muodostuu uudet parit, pojat tyttöineen. Kaikuu joukosta voimakkaat ja räikeät taljankan sävelet. Kävelevät, nauttivat tästä. Ilosta sykkii vähän tyytyvän rajalapsen sydän. Ensimmäisinä kävelevät koreimmat ja samalla rikkaimmat. Vanhemmat ihmiset seisoskelevat ja katselevat nuorten kulua.”

Pitkän kisan sisältö oli sama, vaikka ulkoiset muodot vaihtelivat. Iltakisoja pidettiin taloissa, joihin oli saatu lupa. Pojat olivat hankkineet soittajan.

Sulhasen piti olla mahdollisimman rikasta ja hyvää sukua, ripeä erämies, pellonraivaaja tai kauppamies. Tytöiltä edellytettiin hyvää terveyttä, kätevyyttä, hyvää käytöstä ja ahkeruutta. Siis avointa ja ehkä kovapintaistakin kaupankäyntiä ja sääli niitä nuoria, jotka eivät täyttäneet vaatimuksia. Ilmeisesti lopulta ns. kysynnän ja tarjonnan lain mukaisesti löydettiin hyväksyttävä taso puolin ja toisin. Tuomareina olivat molemmilla puolilla lähisukulaiset, mutta toki nuoria itseäänkin kuultiin. Romantiikka- ja rakkausavioliitoilla ei noissa oloissa ollut paljonkaan sijaa. Ortodoksialueilla tyttöjen ja poikien seurustelu oli tiukasti valvottu eikä luoterilaisten alueiden yöjalassa käynnit ym. tulleet kysymykseen.

Praasniekkaväkeä Salmassa elokuussa 1936.

Kihupyhät luterilaisten pitäjäjuhlina

Ilmeisesti kihujenkin historia juontaa esikristillisen ajan sukuyhteisöjen kokoontumis- ja uhririjuhliin. Kristillinen vaikutus tuli myöhemmin voimakkaasti mukaan.

Juhlat muuttuivat kirkon suojeleuspyhimyksen tai kirkon vihkimisen muistopäivämessuiksi muiden katolilaisten maiden tapaan (Ruotsi, johon Suomikin kuului, oli katolinen 1530-luvun tienoille saakka). Samalla ne olivat paikallisia kansankokouksia ja värikkäitä markkina-tapahtumia, jossa väkeä **kihusi** eli kuljeskenteli edestakaisin. Ei tultu ainoastaan pyytämään syntejä anteeksi, vaan tekemään uusiakin. Messuille mentiin myymään ja ostamaan. Kaupallisia messuja tarkoittava sana juontaa juurensa tästä. Praasniekkojen tavoin kihut toimivat sosiaalisen kanssakäymisen kanavina nykyaikaisten informaatio- ja yhteydenpitokeinojen puuttuessa.

Kihupyhät säilyivät monin paikoin reformaation (uskonpuhdistuksen) jälkeen, mutta sunnuntain jumalanpalvelus oli aivan normaali, eikä mitenkään kirkon suojeleuspyhimykselle tai kirkon vihkimisen päivälle omistettu. Pyhien ajankohdat eivät enää noudattaneet pyhimyskalenteria. Ne satutettiin parhaaseen kesäaikaan heinä-elokuulle. Raudussa ne olivat kuitenkin jo helatorstaina pitäjäläisten omien kertomusten mukaan. (Sosiaali antropologian professori **Matti Sarmelan** mukaan Raudun kihupyhä olisi ollut kuitenkin helluntaina.) Toiset, jo vähän väljähtyneemmät kihut olivat syksyllä Mikkelin päivän aikoihin. Muutoin Raudun kihuperinteestä on säilynyt varsin vähän tietoja tai kuvauksia.

Nuorten seurustelupyhä

Kaikki vanhempikaan väki ei tullut kihuille kirkkoon mennäkseen, vaan tapaamaan tuttuja ja katselemaan keitä muita oli juhlille saapunut.

Kihupyhinä erityisesti nuoret kokoontuivat kirkonkylään ja vierailivat naapuripitäjien kihuisa. Tytöt olivat pukeutuneet mahdollisimman yhdenmukaiseen asuun ja esiintyivät yhtenä joukkona. Jo kirkossa silmiteltiin toista sukupuolta siinä tarkoituksessa, näkyisikö joukossa elämänkumppaniksi kelpaavaa.

Kirkon jälkeen lähestymistä tehtiin eri tavoin. Pojat saattoivat tarjota tytöille pullaa ja limonadia, jota juhlille tulleilla kaupustelijoilla oli myytävänä. Illalla kokoonnuttiin tansseihin, joiden paikaksi kelpasi vaikka ulkoilma muiden tilojen puutteessa.

1800-luvulla nuorukaiset menivät kihuihin usein ratsain ja tyttöjä otettiin ratsun selkään ja myöhemmin polkupyörien yleistyessä pyörän tarakalle. Tytöt pitivät lukua siitä, kuka poika oli tarjonnut kyydin ja kuinka paljon hän oli saanut tuomisia eli markkinarinkeleitä. Näin saatettiin hahmottaa keskinäistä arvojärjestystä, jolla oli merkitystä aviomarkkinoilla.

1800- ja 1900- lukujen vaihteen aikoihin tulivat rajut hevosajelut. Pojille oli kunnia-asia päästä juhliin omalla hevosella. He ajeluttivat tyttöjä kylänraiteilla ja maantiellä ja ostivat heille kaupustelijoilta vehnäsiä, rinkeleitä ja makeisia. Nykyiset autoilla tapahtuvat kortteli- eli p...lurallit eivät ole siis mitään uutta.

Kun pojat alkoivat näissä juhlissa esiintyä yhä enemmän juovuksissa, menot raaistuivat. Hevosajeluista saattoi muodostua hurjasteluja, jotka johtivat kyläkuntien tai pitäjien välisiin tappeluihin.

”Vaun kun tulee kesällä niin kutsuttu kiima-sunnuntai, niin on hyvin suosittu muoti, että mennään ensin yhtenä päivänä ajelemaan Pyhäjärven kirkolle ja toisena päivänä taas pyhäjärveläisten kanssa meidän kirkolle. Silloin ei ukot ole sitä vastaan menemään itse, sitä vähemmän kieltävät he hevosia nuorilta. Nämä jo varsin aamusella alkavat ajaa rullata ensin kaupunkiin, jossa jo mennessään pidetään pienet kiimailmiset, vaan sitten kirkosta päästyä alkaa vasta pää kiima-ajot, jossa moni luontokappale on kyllä kurjassa rääkissä.”
(Kirjoittajan huomautus: kiimailu tarkoittaa tässä enemmän ajohurjastelua kuin sen nykykielistä merkitystä.)

Tappeluista kesäjuhliksi

Havaittiin, ettei häiriköinti ole lopulta kenenkään etu. Kihutavat rauhoittuivat yleisen kansansivistystyön myötä ja nuoriso löysi muutakin tekemistä, johon purkaa tarmonsaa. Ennen sotia kihupyhät muuttuivat monin paikoin pitäjien kesäjuhliksi, joita suojeluskunnat ja muut paikalliset yhdistykset järjestivät. Ohjelmaan tuli torvisoittoa, juhlapuheita ja urheilukilpailuja. Nuorten miesten hurjastelut olivat muuttuneet urheilullisiksi voimainkoitoksiksi. Tanssit saivat yhä suuremman sijan vastakkaisen sukupuolen lähestymisessä. Mitäpä muuta nykyiset kesäiset pitäjäjuhlat ovat kuin nimensä muuttaneita kihuja.

Kihut elivät kukoistusaikaansa 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alkupuolella. Perinne jatkui eteläisellä Kannaksella aina 1930-luvun lopulle asti.

Kihuväkeä Kivennavan kirkonkylän raitilla 1922

Sama asia - hieman eri muodot

Sekä praasniekat että kihut voidaan nähdä pitkänä jatkumona aikakausista ja kulttuureista riippumatta, sillä ihmisyyhteisöillä on aina ollut tarve ja halu kokoontua yhteen hoitelemaan yhteisiä asioita, harjoittamaan uskontoa, tapaamaan muita ja myös huvittelemaan. Praasniekat ja kihut ovat olleet tällaisen historian varsin nuoria ilmentymiä meidän omassa elinympäristössämme.

Praasniekkojen ja kihujen perinteen, tarkoituksen ja tapojen pitkälle menevän yhtenevyyden voi helposti havaita. Ortodoksinen ja luterilainen kulttuuriperinne antoivat niille tosin eri ilmenemismuotoja.

Sodan jälkeen kesti pitkään, ennen kuin alettiin järjestää praasniekkoja. Ensimmäiset järjestettiin 1950-luvun lopulla Ilomantsissa. Ne ovat jälleen lähinnä kirkollisia tapahtumia vedenpyhityksineen. Luterilaisella puolella kihuja on vähemmän ja ne eivät ole seurakunnallisia tapahtumia, vaikka kihupyhän viettoon voi liittyä myös jumalanpalvelus.

Kihuperinteen jatkaminen Raudussa joka toinen vuosi nykyaikaan mukautettuna on arvokasta kansanperinnettä, kotiseututyötä ja yhteenkuuluvuuden tunteen ilmentymää.